

With the Compliments

of the

British Broadcasting Corporation

*I thought you might like to have
this copy of your talk.*

V. Gordon-Smith.

T. C.
P. T. T. İ. G. M.

Devlet telgraf muhaberatından
dolayı mesuliyet kabul etmez

126

TELGRAF

(Örnek: B. 1)

Yol

Adres :

Servis işaretleri

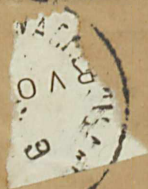
Sıra No. 126
Adres: *Amasya Kısas*
Atak tye sokak Anadoluhisari
İstanbul

Sıra No.	İlk Merkez	No.	KELİME	VERİLDİĞİ		RESMİ	ORTA MERKEZ	ALINDIĞI		İMZA
				Tarih	Saat			Tarih	Saat	
4	<i>Amasya</i>	900	12	21-6-49	12/30	HUSUSİ		21-6-49	18/35	<i>[Signature]</i>

cumartesi: yerli bucukta radyoda konuşacağı
sesler

feza

FGA-SCI-04-002-01-DC-01

LONDRA'DA SAN'AT SERGİLERİ

By

Feza Gursev.

Aziz dinleyicilerim:

Bu yaz Londra, dünyadaki bütün san'at merkezlerine gıpta ettirecek bir kâbe hâlinde. Artık açılması tamamlanan millî müzelerin daimî koleksiyonlarına ilâveten, Viyana ve Münih'teki şaheserlerin üç ay müddetle buraya gelmeleri, eski üstatları Londrada tetkik etmek istiyen bütün san'at-severlere emsalsiz bir fırsat vermiş oluyor. Mamafih, resim âleminin güneşleri, İngiltere san'at semasına bu muhteşem istikrarı, bu olgun yazı getirinceye kadar, bahar ayları sert ve fırtınalı geçti. Biz İngilizleri pratik ve soğukkanlı biliriz. Haydi bir kriket veya futbol maçının onları alevlendirdiğini kabul edelim ama, bir san'at meselesi yüzünden birbirlerine gireceklerini ve bütün milletin bununla alâkadar olacağını aklımız almaz doğrusu. Halbuki, bahar aylarında Royal Academy Reisi Sir Alfred Munnings ile Tate Galerisi müdürü Mr. John Rothenstein arasındaki maçın, eskilerle yeniler arasındaki san'at savaşının, karikatürlerde ve dedikodularda B.B.C.'ye, gazetelere ve mecmualara yağın mektuplarda, başlıca yeri işgal ettiği bir hakikattir.

Mesele şundan ibaret: 19'uncu asrın Chantrey isminde küçük bir san'atkârı fakat büyük bir san'at hâmisi bütün servetini millî bir koleksiyonun toplanması maksadile san'at dünyasına bağışlamış ve bu maksatla Akademiye her sene 10.000 İngiliz liralık yeni ve

kıymetli san'at eserleri seçmeğe memur etmiş. Bu vakfın şartları altında yüz senedir toplanan resim ve heykellerin sayısını tasavvur edersiniz. İşte bütün kıyamet, akademik zevkin bir tarihçesini teşkil eden bu koleksiyon yüzünden koptu.

Bir taraftan Mr. Rothenstein'ı Chantrey koleksiyonuna Tate Galerisinde yer vermemekle itham eden Sir Alfred, diğer taraftan bu eserlerin çoğunun san'at kıymetinden mahrum olduğunu ve Akademi isterse onları kendi binalarında teşhir edebileceğini söyleyen Tate galerisi müdürü sinir harbine başladılar. Nihayet Chantrey sergisinin açılıp ta halktan rağbet görmesi üzerine Akademi ile Modernlerin soğuk savaşı adamakıllı kızıştı ve az zaman içinde san'at muhitlerini aşarak efkârı umumiyeye sirayet etti. Mayıs ayı başında hava durulmuş gibi iken bu defa ziyafet hâdisesi yeni bir fırtınaya sebep oldu.

Akademinin senelik yaz sergisi bir san'at hadisesi olduğu kadar, Ascot at yarışları gibi bir içtimaf hadisedir. Bu sene, açılma merasimini takip eden ziyafette söylenen nutuklar Radyo vasıtasile yayıldığından o akşam milyonlarla dinleyici Akademi reisinden başka Akademiye geçen sene fahrî aza seçilen ve bu sergide altı peizaj teşhir eden Mr. Winston Churchill'i ve başka güzide davetlileri dinlemeğe hazırlanıyordu. Derken, Sir Alfred Munnings nutkunun ortasında meşhur İngiliz soğuk kanlılığını kaybediverdi; sergiye nasılsa kabul edilen oldukça modern eserler münasebetiyle ve davetlilerden bir kısmının itirazlarına rağmen adam akıllı ileri giderek

İngiliz sanatkârlarından Henry Moore, Fransız ekolünden Picasso ve Matisse gibi resamlara açıkca tarizlerde bulundu. Bu anî indifayı ziyafet keyfine atfedenler ertesi günü yanıldıklarını anladılar.

Zira nutkunun tesiri henüz soğumadan, Akademizmin şampiyonu, yarış atlarının ve cokeylerin ressamı Munnings, Tate Galerisinde Matisse ve Picasso'ların karşısına dikilmiş, modern san'at aleyhinde nümayiş yapıyordu.

Bu arada eskilerle yeniler savaşına hiç beklenmedik bir ses daha katıldı: süriyalizmin mübeşşirlerinden Chirico'nun sesi. İşin garibi Chirico'nun akademi safında ve modern resmin en amansız düşmanları arasında bulunması. Filhakika, bu tanınmış İtalyan ressamı, bir kaç seneden beri Sürrealizme veda etmiş ve bir asır evvelki romantik realizme, hatta daha önceki barok üslûba dönmüş bulunuyor. Eski eserlerinden bir kaçını modernler safında mücadele eden London Galerisi göstere dursun, gençliğinin esrarlı san'atini inkâr eden Chirico yeni üslûbunun numunelerini adeta ibretle, Londra'da Royal British Artists birliğinin senelik sergisinde teşhir ediyor. Söylediklerine göre bu beklenmedik müttefikinin resimlerini görmeğe gelen Sir Alfred bile onları bir türlü beyenememiş.

Acaba Chirico'nun hazin hikâyesi modern resmin bir buhranını mı gizlemektedir? San'at alemindeki son inkilâpları benimsiyen genç ressamlar acaba bir çıkmaza mı saplanmış bulunuyorlar? Modern resmin hayatiyetine bakılırsa hiç de öyle değil. Son aylarda

Bond Street galerilerinde eserlerini teşhir eden Minton, Colquhoun, MacBryde gibi İngiliz ressamı inkişaf etmekte devam ediyorlar. Hanover galerisinde bir sergi açan genç Türk ressamı Nejat da o yolun yolcusu. Meselâ Süleymaniye Camii adlı eserinde bu Caminin ne dışardan ne içerden görünüşünü taklid etmaksızın sırf renk ve çizgi terkipleri ile Sinan'ın riyazî güzelliğini verebilmiş değil mi? Londra san'at talebelerinin bir araya gelip de açtıkları bir sergide de gene bu yenilikleri hazmederek yeni bir nizama varmak arzusu göze çarpıyor. İfade vasıtalarındaki bu araştırmalara sırtımızı çevirip akademizmin fotoğraf sadakatine ve ilhamsız renklerine mi dönelim? Yoksa Chirico gibi, büyük üstatların cennetine mi sığınalım? Fakat acaba resmin böyle bir kaybolmuş cenneti, bir altın devri varmı ki? İsterseniz, bu suale bir cevap bulmak umidiyle Münih ve Viyana koleksiyonlarına beraberce bir göz gezdirelim. Viyana sergisindeki nefis halılardan, zırhlardan, biblo ve kristallerden maalesef bahsedemeyeceğim. Resim kısmının nüvesini şüphesiz ki Venedik Ekolü teşkil ediyor. Bu Ekole tahsis edilen üç salondan ilkindeki mucize, Tintoretto'nun "Suzanna ve İhtiyarlar" isimli tablosu: Ancak onun büyüğü dağıldıktan sonradır ki salondaki diğer Tintoretto ve Veronezlerin zevkine varmak kabil olabiliyor. Başka bir salonda Tizia'nın zengin renklerine ve dolu hacimlerine hayran olduktan sonra Venedikli üstatları bırakarak Holandalılara geçiyoruz. Burada, Rembrandt'ın deha ve heyecan dolu portreleriyle karşı karşıya serginin bir incisi daha var: Vermeer'in

"ateliyesinde ressam" isimli eseri. Van Eyck, Breughel, Dürer, Holbein, Rubens ve Velazquez'den şaheserlerin tezyin ettiği bu koleksiyondaki bütün cevherleri saymağa vakit olmadığı için Tate Galerisine veda edip National Galerideki Münih resimlerine dönelim.

Tizian ve Tintoretto'nun büyüklüğünü bu sergide de görmek mümkün ise de İtalyan resminin ağırlık merkezi Münih koleksiyonunda daha ziyade Rönesansın başı ve evveline düşüyor. İtalyanların karşısında taze renkleri, romantik havası ve garabet dolu distorsiyonları ile Alman ekolü dikiliyor. On yedinci asırda barok san'atin inkişafı ile beraber Rembrandt'ın bu koleksiyondaki dinî resimlerinde bile kendini gösteren derin hümanizmüne şahit oluyoruz. Barok san'atin Kiralı Rubens'i bu sergide bütün cesametiyle görmek mümkün. Ailesinin portreleri, amazonların muharebesi gibi resimlerle serginin son salonunu işgal eden Flâman san'atkârı burasını coşkun renkleri ve dinamik ahenkleriyle adeta bir bayram yerine çeviriyor.

Münih koleksiyondaki en yeni ressam Goya. Ufacık bir kaç resimdeki şeytanî realizmi ile Giotto'nun açtığı bu muazzam resmi geçidi kapatıyor. National Galeriden çıkarken gayrı ihtiyarî düşünüyoruz ki Münih ve Viyana şaheserlerinin ispat ettiği bir şey varsa o da resim tarihinde muayyen bir altın devir olmadığıdır. Bu san'atin Giotto'dan beri durmadan yeni ahenkler, yeni hisler peşinden koştuğunu ve yedi asırlık hızıyla 20'inci asra döküldüğünü hissediyoruz. Bu yaratıcı seli akademizmin mukavva bendinde zaptetmek

veya Chirico'nun istediği gibi sularının seyirini geri çevirmek
acaba mümkün mü?

Bu sorunun cevabını münekkitler araya dursun, bir de
san'at hakkında kafa yormadan zevk için resim yapan binlerle amatör
ressam vardır. Onlar ne yapsınlar? Çok şükür, pek sevdikleri
sulu boya ve yağlı boya ve Akademiye ne de modern
galerilere kabul ettiremeyen bu sanatkarların tasalanmalarına hacet
kalmadı; çünkü Londra iki yazdır onlara Victoria Embankment
bahçelerinde eserlerini jürisiz ve parasız teşhir etmek fırsatını
veriyor. Artık her sene Mayıs başında acaip kılıklı san'at talebeleri
ile orta yaşlı amatörleri, hatta kaldırım ressamlarını demokratça
bir araya toplayan bu açık hava sergisi Londranın en çeşnili
âdetleri arasında yer aldı.

Görüyorsunuz ki, aziz dinleyiciler, amatörlerde bu
samimiyet, profesyonellerde bu iman, hepimizde de bu sabır ve alâka
oldukça san'atın istikbali hakkında bedbin olmak her halde caiz
değildir.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Feza Gürsey Arşivi

FGASCI0400201